

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

13. veebruar 2014*

Eelotsusetaotlus — Intellektuaalomand — Ühenduse disainilahendused — Määrus (EÜ) nr 6/2002 — Artikli 7 lõige 1, artikli 11 lõige 2, artikli 19 lõige 2, artikkel 88, artikli 89 lõike 1 punktid a ja d — Ühenduse registreerimata disainilahendus — Kaitse — Avalikustamine — Uudsus — Õiguste rikkumise tuvastamise hagi — Tõendamiskoormis — Aegumine — Õiguse minetamine — Kohaldatav õigus

Kohtuasjas C-479/12,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Bundesgerichtshofi (Saksamaa) 16. augusti 2012. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 25. oktoobril 2012, menetluses

H. Gautzsch Großhandel GmbH & Co. KG

versus

Münchener Boulevard Möbel Joseph Duna GmbH,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president M. Ilešič, kohtunikud C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader ja E. Jarašiūnas (ettekandja),

kohtujurist: M. Wathelet,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke seisukohti, mille esitasid:

— Münchener Boulevard Möbel Joseph Duna GmbH, esindaja: *Rechtsanwalt* A. Rinkler,

— Euroopa Komisjon, esindajad: G. Braun ja F. Bulst,

olles 5. septembri 2013. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määruse (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta (EÜT 2002 L 3, lk 1; ELT eriväljaanne 13/27, lk 142; edaspidi „määrus”) artikli 7 lõike 1, artikli 11 lõike 2, artikli 19 lõike 2, artikli 89 lõike 1 punktide a ja d tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluses, mille üks pool on H. Gautzsch Großhandel GmbH & Co. KG (edaspidi „Gautzsch Großhandel”) ja teine pool Münchener Boulevard Möbel Joseph Duna GmbH (edaspidi „MBM Joseph Duna”) ning vaidluse ese on MBM Joseph Duna poolt Gautzsch Großhandeli vastu esitatud hagi ühenduse registreerimata disainilahenduse õiguste rikkumise tuvastamise nõudes.

Õiguslik raamistik

- 3 Määruse nr 6/2002 põhjenduses 1 on nähtud ette:

„Ühtne süsteem ühenduse disainilahenduse saamiseks, mis oleks ühetaoliselt ning ühtse mõjuga kaitstud kogu ühenduse territooriumil, aitaks saavutada ühenduse asutamislepingus sätestatud eesmärged.”

- 4 Selle määruse põhjendustes 21 ja 22 on esitatud:

„(21) Ühenduse registreeritud disainilahendusest tuleneva ainuõiguse eesmärk on tagada suurem õiguskindlus. Seevastu ühenduse registreerimata disainilahendusega peaks kaasnema vaid õigus takistada kopeerimist. Seepärast ei tohiks kaitse hõlmata tooteid, milles kasutatud disainilahenduse on sõltumatult välja töötanud teine autor. Nimetatud õigus peaks laienema ka õigusi rikkuvaid disainilahendusi sisaldavate toodetega kauplemisele.

(22) Need õigused tuleks kehtestada siseriiklike õigusaktidega. Seepärast on tarvis kõikides liikmesriikides ette näha teatavad ühtsed põhisanktsioonid. Need peaksid võimaldama rikkumise lõpetada olenemata jurisdiktsioonist, mille piires rakendamist taotletakse.”

- 5 Määruse põhjenduses 31 on täpsustatud:

„Käesolev määrus ei takista ühenduse disainilahendustena kaitstavate disainilahenduste suhtes kohaldamast liikmesriikide tööstusomandiseadusi või muid asjakohaseid õigusakte, näiteks akte, mis käsitlevad disainilahendusele registreerimisega saadud kaitset, registreerimata disainilahendusi, kaubamärke, patente ja kasulikke mudeleid, kõlvatut konkurentsi või tsiviilvastutust.”

- 6 Määruse nr 6/2002 artikli 1 lõike 1 ja lõike 2 alapunkti a kohaselt on viidatud määruses sätestatud tingimustele vastav ühenduse disainilahendus kaitstud kui „ühenduse registreerimata disainilahendus”, kui see on selles määruses sätestatud viisil avalikkusele kättesaadavaks tehtud.

- 7 Määruse nr 6/2002 artikkel 4 „Kaitsekõlblikkus” sätestab, et ühenduse disainilahendust kaitstakse, kui see on uudne ja eristatav.

- 8 Määruse artikli 5 „Uudsus” lõikes 1 on sätestatud:

„Disainilahendus loetakse uudseks, kui identset disainilahendust ei ole tehtud avalikkusele kättesaadavaks:

- a) ühenduse registreerimata disainilahenduse puhul enne kuupäeva, mil disainilahendus, millele kaitset taotletakse, esimest korda avalikkusele kättesaadavaks tehti;

[...]

- 9 Nimetatud määruse artikli 6 „Eristatavus” lõige 1 sätestab:

„Disainilahendus loetakse eristatavaks, kui vastava ala asjatundja üldmulje sellest erineb kõikide nende disainilahenduste jäetud üldmuljest, mis on avalikkusele kättesaadavaks tehtud:

- a) ühenduse registreerimata disainilahenduse puhul enne kuupäeva, mil disainilahendus, millele kaitset taotletakse, esimest korda avalikkusele kättesaadavaks tehti;

[...]

- 10 Sama määruse artikli 7 „Avalikustamine” lõikes 1 on sätestatud:

„Artiklite 5 ja 6 kohaldamisel loetakse disainilahendus avalikkusele kättesaadavaks tehtuks, kui see on pärast registreerimist või muul ajal avaldatud trükis, seda on esitatud näitusel, kasutatud kaubavahetuses või see on muul viisil avalikustatud kas enne artikli 5 lõike 1 punktis a ja artikli 6 lõike 1 punktis a või artikli 5 lõike 1 punktis b ja artikli 6 lõike 1 punktis b nimetatud kuupäeva, välja arvatud juhul, kui ühenduses tegutsevad asjaomase sektori ringkonnad ei oleks mõistliku ootuse kohaselt pidanud sellest tavapärase majandustegevuse käigus teada saama. Disainilahendust ei loeta siiski avalikkusele kättesaadavaks tehtuks, kui see on üksnes avalikustatud kolmandale isikule, kelle puhul kehtib otsene või kaudne konfidentsiaalsusnõue.”

- 11 Määruse nr 6/2002 artikli 11 „Ühenduse registreerimata disainilahenduse kaitse tähtaeg” on sätestatud:

„1. Disainilahendust, mis vastab 1. jao tingimustele, kaitstakse ühenduse registreerimata disainilahendusena kolme aasta jooksul alates kuupäevast, mil disainilahendus ühenduses esimest korda avalikkusele kättesaadavaks tehti.

2. Disainilahendus loetakse lõike 1 tähenduses ühenduses avalikkusele kättesaadavaks tehtuks, kui see on trükis avaldatud, näitusele esitatud, seda on kasutatud kaubavahetuses või see on muul viisil avalikustatud sellisel viisil, et ühenduses tegutsevad asjaomase sektori ringkonnad pidid mõistliku ootuse kohaselt sellest tavapärase majandustegevuse käigus teada saama. Disainilahendust ei loeta siiski avalikkusele kättesaadavaks tehtuks, kui see on üksnes avalikustatud kolmandale isikule, kelle puhul kehtib otsene või kaudne konfidentsiaalsusnõue.”

- 12 Määruse artikli 19 „Ühenduse disainilahendusest tulenevad õigused” lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Ühenduse registreeritud disainilahendus annab selle omanikule ainuõiguse kasutada disainilahendust ning takistada kolmandat isikut seda loata kasutamast. Nimetatud kasutamiseks loetakse eelkõige sellise toote valmistamist, pakkumist, turustamist, importi, eksporti või kasutamist või nendel eesmärkidel sellise toote säilitamist, milles disainilahendus sisaldub või mille puhul seda on kasutatud.

2. Seevastu ühenduse registreerimata disainilahendus annab selle omanikule õiguse takistada lõikes 1 nimetatud toiminguid üksnes juhul, kui vaidlusalune kasutus hõlmab kaitstud disainilahenduse kopeerimist.

Vaidlusalust kasutust ei loeta kaitstud disainilahenduse kopeerimiseks, kui kasutatava disainilahenduse on sõltumatult loonud autor, kelle puhul on alust arvata, et ta ei tea omaniku poolt avalikuks tehtud disainilahendusest.”

- 13 Kõnealuse määruse artiklis 88 „Kohaldatav õigus” on sätestatud:
- „1. Ühenduse disainilahenduste kohtud kohaldavad käesoleva määruse sätteid.
 2. Käesoleva määrusega reguleerimata küsimustes kohaldab ühenduse disainilahenduste kohus siseriiklikke, sealhulgas rahvusvahelise eraõiguse sätteid.
 3. Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, kohaldab ühenduse disainilahenduste kohus samu menetlusnorme, mida kohaldataks kohtu asukohaliikmesriigi siseriikliku disainilahenduse õigustega seonduva sama liiki hagi puhul.”
- 14 Määruse artikli 89 „Sanktsioonid õiguste rikkumisega seotud hagide puhul” lõikes 1 on sätestatud:
- „Kui ühenduse disainilahenduste kohus rikkumist või rikkumise ohtu käsitleva hagi menetluses leiab, et kostja on ühenduse disainilahendust rikkunud või loonud selle rikkumise ohu, võtab ta, kui seda ei takista mõjuvad põhjused, järgmisi meetmeid:
- a) kohustab kostjat lõpetama tegevuse, mis ühenduse disainilahenduse õigusi rikub või rikuks;
 - b) määrab rikkuvate toodete konfiskeerimise;
 - c) määrab peamiselt rikkuvate toodete valmistamiseks kasutatud materjalide ja vahendite arestimise, kui omanik teadis või pidi teadma nende kasutamise eesmärki;
 - d) määrab muid asjaolude kohaseid sanktsioone, mis on ette nähtud selle liikmesriigi õigusaktide, sealhulgas rahvusvahelise eraõiguse sätetega, kus rikkumine on toime pandud või seda on kavandatud.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 15 Eelotsusetaotlusest nähtub, et põhikohtuasja pooled turustavad aiamööblit. MBM Joseph Duna kaubavalikusse kuulub Saksamaal turustatav baldahhiiniga aiapaviljon, mille disainilahenduse töötas kõnealuse äriühingu tegevjuht välja 2004. aastal. Gautzsch Großhandel hakkas omakorda 2006. aastal müüma aiapaviljoni „Athen”, mille valmistaja on Hiinas asuv ettevõtja Zhengte.
- 16 MBM Joseph Duna väitis, et tema disainilahendus on kaitstud kui ühenduse registreerimata disainilahendus ja esitas Landgericht Düsseldorf (Düsseldorfi (Saksamaa) esimese astme kohus) Gautzsch Großhandeli vastu õiguste rikkumise tuvastamise hagi, milles nõudis, et Gautzsch Großhandel lõpetaks asjaomase paviljoni kasutamise, annaks oma valduses või omandis olevad disainilahenduse õigust rikkuvad tooted välja hävitamiseks ja annaks oma tegevuse kohta teavet, ning hüvitaks selle tõttu tekkinud kahju.
- 17 MBM Joseph Duna põhjendas oma nõudeid eelkõige sellega, et paviljon „Athen” on koopia talle kuuluvast disainilahendusest, mis sisaldas 2005. aasta aprilli ja mai uudiskirjas „MBM-Neuheitenblätter”, mida oli levitatud mööbli ja aiamööbli sektori suurematele edasimüüjate ning Saksamaa mööblihankeühistute hulgas.
- 18 Gautzsch Großhandel vaidles neile nõuetele vastu ja märkis, et ettevõtja Zhengte töötas paviljoni „Athen” sõltumatult välja 2005. aasta alguses ega olnud MBM Joseph Duna disainilahendusest teadlik. Zhengte esitles paviljoni 2005. aasta märtsis Euroopa klientidele selle ettevõtja Hiinas asuvas väljapanekusaalis ja üks mudel saadeti sama aasta juunis Belgias asutatud äriühingule Kosmos.

Gautzsch Großhandel väitis, et MBM Joseph Duna oli alates 2005. aasta septembrist kõnealusest disainilahendusest teadlik ja teadis, et seda turustati alates 2006. aasta augustist, ning esitas vastuväite, mille kohaselt on nõuded aegunud ja minetatud.

- 19 Esimese astme kohus nentis, et kuna ühenduse registreerimata disainilahenduse kolmeaastane kaitsetähtaeg on möödunud, puudub vajadus otsustada esimese ja teise nõude üle, millega taotletakse paviljoni „Athen” kasutamise lõpetamist ja disainilahenduse õigust rikkuvate toodete üleandmist. Ülejäänud nõuete osas otsustas kohus, et Gautzsch Großhandel peab esitama teavet oma tegevuse kohta ning et kõnealusel äriühingul on kohustus maksta oma tegevusega tekitatud kahju eest rahalist hüvitist.
- 20 Apellatsioonikohus jättis selle kohtuotsuse peale esitatud Gautzsch Großhandeli apellatsioonkaebuse rahuldamata, kuna ta leidis, et esimene ja teine nõue on põhjendatud määruse nr 6/2002 artikli 19 lõike 2 ja artikli 89 lõike 1 punktide a ja d alusel ning samuti Saksa disainilahenduste õiguskaitset käsitleva seaduse (Gesetz über den rechtlichen Schutz von Mustern und Modellen) alusel ning et MBM Joseph Duna oli tõepoolest õigus saada nõutud teavet ning hüvitist talle tekitatud kahju eest.
- 21 Gautzsch Großhandeli poolt eelotsusetaotluse esitanud kohtule esitatud kassatsioonkaebuse läbivaatamisel tekkis nimetatud kohtul põhikohtuasja asjaolusid silmas pidades küsimus, milline ulatus on määruse nr 6/2002 artikli 7 lõikes 1 ja artikli 11 lõikes 2 kasutatud mõistel „avalikustamine” selle kindlaksmääramisel, kas registreerimata disainilahendus, millele kaitset taotletakse, on selle määruse tähenduses avalikkusele kättesaadavaks tehtud ning kas vastandatud disainilahendus on avalikustatud sellest varem.
- 22 Lisaks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas tõendeid registreerimata disainilahenduse rikkumise kohta ning õiguste rikkumise tuvastamise hagile vastuväitena esitatavaid aegumise ja õiguste minetamise väiteid reguleerib liidu õigus või kuuluvad need liikmesriigi õiguse kohaldamisalasse. Lisaks küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas nõuetele, millega taotletakse disainilahenduse õigust rikkuvate toodete hävitamist kogu Euroopa Liidus ja teavet disainilahenduse õiguse rikkuja tegevuse kohta ning hüvitist selle tegevuse tõttu tekkinud kahju eest, kohaldatakse eelotsusetaotluse esitanud kohtu asukohariigi õigust või selle liikmesriigi õigust, kus õigusrikkumised toime pandi.
- 23 Neil asjaoludel otsustas Bundesgerichtshof menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
 - „1. Kas määruse [nr 6/2002] artikli 11 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et liidus tegutsevad asjaomase sektori ringkonnad pidid mõistliku ootuse kohaselt disainilahendusest tavapärase majandustegevuse käigus teada saama, juhul kui edasimüüjatele levitati disainilahenduse kujutisi?
 2. Kas määruse [nr 6/2002] artikli 7 lõike 1 esimest lauset tuleb tõlgendada nii, et liidus tegutsevad asjaomase sektori ringkonnad ei oleks mõistliku ootuse kohaselt pidanud disainilahendusest tavapärase majandustegevuse käigus teada saama, kuigi see avalikustati kolmandale isikule ilma otsese või kaudse konfidentsiaalsusnõudeta:
 - a) kui see avalikustati ainult ühele asjaomase sektori ettevõtjale, või
 - b) kui see oli välja pandud Hiina ettevõtja väljapanekusaalis, mida tavapärane turuseire ei hõlma?
 3. a. Kas määruse [nr 6/2002] artikli 19 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et ühenduse registreerimata disainilahenduse omanikul lasub kohustus tõendada, et ühenduse registreerimata disainilahenduse kasutus seisneb kaitstud disainilahenduse kopeerimises?

b. Kui kolmanda küsimuse punktile a vastatakse jaatavalt:

kas tõendamiskoormis läheb üle teisele poolele või ühenduse registreerimata disainilahenduse omaniku tõendamiskoormist kergendatakse, kui disainilahendus ja vaidlustatud kasutus on olulises osas ühtivad?

4. a. Kas õigus nõuda ühenduse registreerimata disainilahenduse õiguste rikkumise lõpetamist vastavalt määruse [nr 6/2002] artikli 19 lõikele 2 ja artikli 89 lõike 1 punktile a aegub?

b. Kui neljanda küsimuse punktile a vastatakse jaatavalt:

kas aegumist reguleerib liidu õigus, ja kui jah, siis milline õigusnorm?

5. a. Kas õigus nõuda ühenduse registreerimata disainilahenduse õiguste rikkumise lõpetamist vastavalt määruse [nr 6/2002] artikli 19 lõikele 2 ja artikli 89 lõike 1 punktile a võidakse minetada?

b. Kui viienda küsimuse punktile a vastatakse jaatavalt:

kas õiguse minetamist reguleerib liidu õigus ja kui jah, siis milline õigusnorm?

6. Kas määruse [nr 6/2002] artikli 89 lõike 1 punkti d tuleb tõlgendada nii, et ühenduse registreerimata disainilahenduse õiguste rikkumisel põhineva kogu liitu hõlmava kauba hävitamise, teabe esitamise ja kahju hüvitamise nõude suhtes tuleb kohaldada selle liikmesriigi õigust, kus rikkumine toime pandi?"

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 24 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et apellatsioonikohus asus seisukohale, et põhikohtuasjas käsitletav MBM Joseph Duna aiapaviljoni disainilahendus avalikustati esimest korda 2005. aasta aprillis ja mais, kui müüjatele ja vahendajatele, kelle hulgas oli kaks Saksamaa mööblihankeühistut, levitati 300–500 eksemplari uudiskirja „MBM-Neuheitenblätter”, mis sisaldas selle disainilahenduse kujutisi.
- 25 Neist asjaoludest lähtudes küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas selle disainilahenduse kujutiste edastamisest jaemüüjatele piisab järeldamiseks, et liidus tegutsevad asjaomase sektori ringkonnad pidid määruse nr 6/2002 artikli 11 lõike 2 tähenduses disainilahendusest tavapärase majandustegevuse käigus teada saama. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et on olemas seisukoht, et asjaomase sektori ringkonnad hõlmavad ainult selliseid isikuid, kes tegelevad asjaomases sektoris disainilahenduste loomise ja neile disainilahendusele vastavate toodete arendamise või valmistamisega. Selle arvamuse kohaselt ei kuulu asjaomase sektori kõnealusesse ringkonda kõik jaemüüjad, vaid üksnes need, kellel on loov mõju selle toote kujundusele, mida nad turustavad.
- 26 Määruse nr 6/2002 artikli 11 lõike 2 sõnastuse alusel ei saa mõistet „asjaomase sektori ringkonnad” siiski niimoodi tõlgendada.
- 27 Nagu komisjon Euroopa Kohtule esitatud seisukohtades ja kohtujurist oma ettepaneku punktis 34 j j rõhutavad, ei sea määruse nr 6/2002 artikli 11 lõike 2 tegelikult asjaomase sektori ringkonnadena käsitletavate füüsiliste ja juriidiliste isikute tegevuse laadile piiranguid. Lisaks tuleneb selle sätte sõnastusest, ja eelkõige asjaolust, et selle kohaselt käsitletakse kaubanduses kasutamist registreerimata disainilahenduse avalikkusele kättesaadavaks tegemisenä, ning et selle kohaselt peab lähtuma

„tavapärasest majandustegevusest” selle kindlakstegemisel, kas asjaomase sektori ringkonnad pidid mõistliku ootuse kohaselt teada saama asjaoludest, mida saab käsitada avalikustamisena, et põhimõtteliselt ei saa neid jaemüüjaid, kes ei osalenud asjaomase toote kujundamisel, jätta välja isikute hulgast, keda võib pidada asjaomase sektori ringkondadesse kuuluvaks.

- 28 Sedalaadi välistamine tooks pealegi kaasa ühenduse registreerimata disainilahenduste kaitse piiramise, mis ei ole mingil moel põhjendatud määruse nr 6/2002 muude sätete ja põhjendustega.
- 29 Küsimus, kas liidus tegutsevatele asjaomase sektori jaemüüjatele registreerimata disainilahenduse avalikustamisest piisab järeldamiseks, et selle sektori ringkonnad pidid mõistliku ootuse kohaselt disainilahendusest tavapärase majandustegevuse käigus teada saama, on ikkagi faktiküsimus, mille vastus sõltub ühenduse disainilahenduste kohtu poolt iga kohtuasja eriomaste asjaolude alusel antud hinnangust.
- 30 Järelikult tuleb esimesele eelotsuse küsimusele vastata, et määruse nr 6/2002 artikli 11 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et liidus tegutsevad asjaomase sektori ringkonnad pidid mõistliku ootuse kohaselt disainilahendusest tavapärase majandustegevuse käigus teada saama, juhul kui selles sektoris tegutsevatele jaemüüjatele levitati disainilahenduse kujutisi; ühenduse disainilahenduste kohus peab sellele hinnangu andma tema menetluses oleva kohtuasja eriomaste asjaolude alusel.

Teine küsimus

- 31 Eelotsusetaotluse esitanud kohus toob esile, et apellatsioonikohus mõõnis, et hagi esemeks olev MBM Joseph Duna disainilahendus on uudne määruse nr 6/2002 artikli 5 lõike 1 punkti a tähenduses, kuna asjaomase sektori ringkonnad ei saanud tavapärase majandustegevuse käigus olla teadlikud disainilahendusest „Athen”, mida esitleti 2005. aastal ettevõtja Zhengte Hiinas asuvas väljapanekusaalis ja Belgias äriühingule Kosmos.
- 32 Neist kaalutlustest lähtudes soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas määruse nr 6/2002 artikli 7 lõike 1 esimest lauset tuleb tõlgendada nii, et liidus tegutsevad asjaomase sektori ringkonnad ei oleks mõistliku ootuse kohaselt pidanud disainilahendusest tavapärase majandustegevuse käigus teada saama, olgugi et see oli avalikustatud kolmandale isikule ilma otsese või kaudse konfidentsiaalsusnõudeta, juhul kui see avalikustati ainult ühele selle sektori ettevõtjale, või kui see oli välja pandud sellises kohas asuva ettevõtja väljapanekusaalis, mida „tavapärane turuseire” ei hõlma.
- 33 Selles osas olgu märgitud, et määruse nr 6/2002 artikli 7 lõike 1 esimese lause sõnastusest ei tulene nõuet, et need avalikustamise asjaolud, mille esinemisel loetakse selle määruse artiklite 5 ja 6 kohaldamisel disainilahendus avalikkusele kättesaadavaks tehtuks, peavad olema aset leidnud liidu territooriumil.
- 34 Sama artikli kohaselt ei loeta disainilahendust avalikkusele kättesaadavaks tehtuks, kui avalikustamise asjaoludest ei pidanud liidus tegutsevad asjaomase sektori ringkonnad mõistliku ootuse kohaselt tavapärase majandustegevuse käigus teada saama. Küsimus, kas neisse ringkondadesse kuuluvad isikud võisid mõistliku ootuse kohaselt teada sündmustest, mis leidsid aset väljaspool liidu territooriumi, on faktiküsimus, mille vastus sõltub ühenduse disainilahenduste kohtu poolt konkreetse kohtuasja eriomaste asjaolude alusel antud hinnangust.
- 35 Sama kehtib ka küsimuse kohta, kas disainilahenduse avalikustamisest liidu territooriumil ühele asjaomase sektori ettevõtjale piisab, et järeldada, et asjaomase sektori ringkonnad pidid mõistliku ootuse kohaselt sellest tavapärase majandustegevuse käigus teada saama. Nimelt ei ole välistatud, et teatud asjaoludel võib sellisest avalikustamisest piisata.

36 Neid kaalutlusi arvesse võttes tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse nr 6/2002 artikli 7 lõike 1 esimest lauset tuleb tõlgendada nii, et mõistliku ootuse kohaselt ei pidanud liidus tegutsevad asjaomase sektori ringkonnad registreerimata disainilahendusest tavapärase majandustegevuse käigus teada saama, olgugi et see tehti avalikustati kolmandale isikule ilma otsese või kaudse konfidentsiaalsusnõudeta, juhul kui see on avalikustatud ainult ühele selle sektori ettevõtjale, või kui see on välja pandud väljaspool liidu territooriumi asuva ettevõtja väljapanekusaalis; ühenduse disainilahenduste kohus peab sellele hinnangu andma tema menetluses oleva kohtuasja eriomaste asjaolude alusel.

Kolmas küsimus

37 Eelotsusetaotluse esitanud kohus toob esile, et apellatsioonikohtu otsuse kohaselt ei ole Gautzsch Großhandeli disainilahendus sõltumatu loomingulise tegevuse tulemus, vaid tegemist on MBM Joseph Duna disainilahenduse kopeerimisega; seetõttu kergendas eelotsusetaotluse esitanud kohus viimati nimetatud äriühingu tõendamiskoormist, võttes arvesse kõnealuste disainilahenduste vahelist „objektiivselt tuvastatud põhimõttelist ühtivust”.

38 Neist kaalutlustest lähtudes soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas määruse nr 6/2002 artikli 19 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et ühenduse registreerimata disainilahenduse omanikul lasub kohustus tõendada, et vaidlusalune kasutus seisneb selle disainilahenduse kopeerimises, ja kui sellele küsimusele vastatakse jaatavalt, siis kas tõendamiskoormis läheb üle teisele poolele või seda kergendatakse, kui disainilahendus ja vaidlustatud kasutus on „olulises osas ühtivad”.

39 Selles osas olgu märgitud, et määruse nr 6/2002 artikkel 19, mis – nagu ilmneb selle pealkirjast – puudutab ühenduse disainilahendusest tulenevad õigusi, ei sisalda otseselt tõendamist käsitlevaid menetlusnorme.

40 Nagu kohtujurist on oma ettepaneku punktides 67–74 kaubamärgiõigusele viidates märkinud, kui tõendamiskoormis küsimuses, kas vaidlusalune kasutusviis seisneb kaitstud disainilahenduse kopeerimises, kuuluks liikmesriikide õiguse kohaldamisalasse, oleks selle tagajärjeks disainilahenduse omanike erinev kaitse sõltuvalt asjaomasest seadusest, mistõttu jääks saavutamata määruse nr 6/2002 põhjenduses 1 esitatud eesmärk tagada kogu liidu territooriumil õigussüsteemides ühetaoline ja ühtse mõjuga kaitse (vt analoogia alusel 18. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-405/03: Class International, EKL 2005, lk I-8735, punkt 73).

41 Nimetatud eesmärki ja ka määruse nr 6/2002 artikli 19 lõike 2 struktuuri ja ülesehitust silmas pidades, tuleb asuda seisukohale, et kui kaitstud disainilahenduse omanik tugineb nimetatud sätte esimeses taandes sätestatud õigusele, siis lasub selle tõendamiskoormis, et vaidlustatud kasutus seisneb kaitstud disainilahenduse kopeerimises, selle disainilahenduse omanikul, samas kui sama sätte teise taande kohaselt peab vastaspool tõendama, et vaidlustatud kasutus on välja töötatud sõltumatult.

42 Rohkem määruses nr 6/2002 tõendamist puudutavaid menetlusnorme ette ei näe ja selle artiklist 88 tuleneb, et need normid tuleb kindlaks määrata liikmesriigi õigusaktides. Samas peavad väljakujunenud kohtupraktika kohaselt liikmesriigid võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtete alusel tagama, et need normid ei oleks ebasoodsamad kui samalaadsete siseriiklike õigusvaidluste puhul ning ei muudaks liidu õiguskorraga isikutele antud õiguste teostamist praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks (vt selle kohta 24. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-55/06: Arcor, EKL 2008, lk I-2931, punkt 191).

43 Nagu märgib komisjon, peab ühenduse disainilahenduste kohus seetõttu juhul, kui ta tuvastab, et kaitstud disainilahenduse omanikule nõutava tõestamiskoormise panemine võib tõendamise muuta võimatuks või ülemäära raskeks, tõhususe põhimõtte järgimiseks kasutama selle raskuse ületamiseks kõiki siseriikliku õigusega talle võimaldatud menetluslikke abinõusid (vt analoogia alusel 7. septembri

2006. aasta otsus kohtuasjas C-526/04: Laboratoires Boiron, EKL 2006, lk I-7529, punkt 55, ja 28. jaanuari 2010. aasta otsus kohtuasjas C-264/08: Direct Parcel Distribution Belgium, EKL 2010, lk I-731, punkt 35). Kohus võib ka vajaduse korral kohaldada liikmesriigi õigust, mis näeb ette tõendamiskoormise ümberpaigutamise või kergendamise.

- 44 Seetõttu tuleb vastata kolmandale eelotsuse küsimusele, et määruse nr 6/2002 artikli 19 lõike 2 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et kaitstud disainilahenduse omanikul lasub kohustus tõendada, et vaidlusalune kasutus seisneb selle disainilahenduse kopeerimises. Kui ühenduse disainilahenduste kohus aga tuvastab, et tõendamiskoormise lasumine kõnealusel omanikul võib tõendamise muuta võimatuks või ülemäära raskeks, siis peab see kohus tõhususe põhimõtte järgimiseks kasutama selle raskuse ületamisel kõiki talle siseriikliku õigusega võimaldatud menetluslikke abinõusid, sealhulgas vajaduse korral liikmesriigi õigust, mis näeb ette tõendamiskoormise ümberpaigutamise või kergendamise.

Neljas ja viies küsimus

- 45 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib esiteks, et apellatsioonikohus sedastas, et õigus nõuda määruse nr 6/2002 artikli 19 lõike 2 ja artikli 89 lõike 1 punkti a alusel disainilahenduse õigusi rikkuva tegevuse lõpetamist ei olnud hagi esitamise kuupäeval aegunud. Seda seisukohta silmas pidades soovib ta teada, kas nimetatud õigusele kohaldatakse aegumist, ja juhul kui vastus on jaatav, siis kas seda reguleerib liidu õigus. Eelotsusetaotluse esitanud kohus toob selles osas esile, et kuigi määrus nr 6/2002 ei sisalda selle kohta erisätteid, sätestab artikli 89 lõige 1, et ühenduse disainilahenduste kohus määrab disainilahenduse õiguste rikkumise korral karistuse, välja arvatud juhul „kui seda [takistavad] mõjuvad põhjused”.
- 46 Kuna apellatsioonikohus lükkas tagasi Gautzsch Großhandeli vastuväite, mille kohaselt on õigused minetatud, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus veel, kas ja millistel tingimustel minetakse õigus esitada hagi disainilahenduse rikkumise peale vastavalt määruse nr 6/2002 artikli 19 lõikele 2 ja artikli 89 lõike 1 punktile a. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates tuleb välja selgitada, kas asjaolud, millest Gautzsch Großhandel minetamist järeldab, kuuluvad viimati nimetatud sättes nimetatud „mõjuvate põhjuste” kategooriasse.
- 47 Selles osas tuleb asuda seisukohale, et määrus nr 6/2002 ei ütle midagi nende õiguste aegumise ja minetamise kohta, millele saab tugineda vastuväitena selle määruse artikli 19 lõikele 2 ja artikli 89 lõike 1 punkti a alusel esitatud hagi peale.
- 48 Mõiste „mõjuvad põhjused” kõnealuse määruse artikli 89 lõike 1 tähenduses seondub konkreetse juhtumi faktiliste asjaoludega (vt analoogia alusel 14. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-316/05: Nokia, EKL 2006, lk I-12083, punkt 38). Seega ei hõlma see mõiste aegumist ja õiguste minetamist, mis kujutavad endast õiguslikke asjaolusid.
- 49 Järelikult reguleerib määruse nr 6/2002 artikli 88 lõike 2 kohaselt selle määruse artikli 19 lõike 2 ja artikli 89 lõike 1 punkti a alusel esitatud hagile vastuväitena esitatavad aegumise ja õiguste minetamise väiteid liikmesriigi õigus, mida tuleb kohaldada, järgides võrdvärsuse ja tõhususe põhimõtteid, mille sisu on meenutatud käesoleva otsuse punktis 42 (vt ka analoogia alusel 13. juuli 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-295/04-C-298/04: Manfredi jt, EKL 2006, lk I-6619, punktid 77–80; 28. jaanuari 2010. aasta otsus kohtuasjas C-406/08: Uniplex (UK), EKL 2010, lk I-817, punktid 32 ja 40; 8. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-246/09: Bulicke, EKL 2010, lk I-7003, punkt 25; 8. septembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-177/10: Rosado Santana, EKL 2011, lk I-7907, punktid 89, 90, 92 ja 93, ning 19. juuli 2012. aasta otsus kohtuasjas C-591/10: Littlewoods Retail jt, punkt 27).

50 Seetõttu tuleb neljandale ja viiendale eelotsuse küsimusele vastata, et hagile määruse nr 6/2002 artikli 19 lõike 2 ja artikli 89 lõike 1 punkti a alusel esitatud aegumise ja õiguste minetamise vastuväiteid reguleerib liikmesriigi õigus, mida tuleb kohaldada võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtteid järgides.

Kuues küsimus

51 Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastas, et apellatsioonikohus ei võtnud seisukohta küsimuses, millist õigust tuleb kohaldada disainilahenduse õigust rikkuvate toodete hävitamise ja Gautzsch Großhandeli tegevuse kohta teabe saamise ja selle tegevuse tõttu tekkinud kahju hüvitamise nõuetele, siis soovib ta teada, kas neile nõuetele tuleb kohaldada selle liikmesriigi õigust, mille territooriumil neile õigustele tuginetakse, või tuleb määruse nr 6/2002 artikli 89 lõike 1 punkti d tõlgendada nii, et selliste nõuete suhtes tuleb kohaldada selle liikmesriigi õigust, kus disainilahenduse õigust rikuti. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib selles küsimuses, et liikmesriigi õiguse kohaldamist ühtsetel alustel saab põhjendada eelkõige õiguse tõhusa jõustamise kaalutlusega, kuid selline lahendus ei pruugi olla kooskõlas määruse nr 6/2002 artikli 89 lõike 1 punktiga d.

52 Mis puudutab disainilahenduse õigust rikkuvate toodete hävitamise nõuet, siis selles osas olgu esiteks märgitud, et vastavalt määruse nr 6/2002 artikli 89 lõikele 1 – mille punktis a on nimetatud keeld jätkata tegevust, mis disainilahenduse õigusi rikub või rikuks ning punktides b ja c disainilahenduse õigust rikkuvate toodete ja nende valmistamiseks kasutatud materjalide ja vahendite konfiskeerimine – kuulub nende toodete hävitamine „muude asjaolude kohaste sanktsioonide” hulka, mida on mainitud punktis d. Järelikult tuleb määruse nr 6/2002 artikli 89 lõike 1 punkti d kohaselt nimetatud nõudele kohaldada selle liikmesriigi õigust - sealhulgas selle riigi rahvusvahelist eraõigust, kus disainilahenduse õigust rikuti või tehti seda õigust ohustavaid toiminguid.

53 Teiseks olgu märgitud disainilahenduse õiguse rikkuja või selle õiguse ohustaja tegevuse tõttu tekkinud kahju hüvitamise nõude ja kahju kindlaksmääramiseks sellise tegevuse kohta teabe saamise nõude kohta, et kohustus esitada sellist teavet ja hüvitada tekitatud kahju ei kujuta endast seevastu sanktsiooni määruse nr 6/2002 artikli 89 tähenduses.

54 Seetõttu tuleb vastavalt määruse nr 6/2002 artikli 88 lõikele 2 eelmises punktis nimetatud nõuetele kohaldada vaidlust lahendava ühenduse disainilahenduste kohtu asukohariigi õigust, sealhulgas selle riigi rahvusvahelist eraõigust. Muu hulgas on see kooskõlas nimetatud määruse põhjendusega 31, mille kohaselt määrus ei takista ühenduse disainilahendustena kaitstavate disainilahenduste suhtes kohaldamast liikmesriikide seadusi, mis puudutavad tsiviilvastutust.

55 Neid kaalutlusi arvesse võttes tuleb vastata kuuendale küsimusele, et määruse nr 6/2002 artikli 89 lõike 1 punkti d tuleb tõlgendada nii, et disainilahenduse õigust rikkuvate toodete hävitamise nõudele tuleb kohaldada selle liikmesriigi õigust, sealhulgas selle riigi rahvusvahelist eraõigust, kus tehti disainilahenduse õigust rikkuvaid või ohustavaid toiminguid. Nende toimingute täideviija tegevuse tõttu tekkinud kahju hüvitamise nõuete ja kahju kindlaksmääramiseks nende tegevuste kohta teabe saamise nõuetele tuleb nimetatud määruse artikli 88 lõike 2 alusel kohaldada vaidlust lahendava ühenduse disainilahenduste kohtu asukohariigi õigust, sealhulgas selle riigi rahvusvahelist eraõigust.

Kohtukulud

56 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulused, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. Nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määruse (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta artikli 11 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et Euroopa Liidus tegutsevad asjaomase sektori ringkonnad pidid mõistliku ootuse kohaselt disainilahendusest tavapärase majandustegevuse käigus teada saama, juhul kui selles sektoris tegutsevatele jaemüüjatele levitati disainilahenduse kujutisi; ühenduse disainilahenduste kohus peab sellele hinnangu andma tema menetluses oleva kohtuasja eriomaste asjaolude alusel.
2. Määruse nr 6/2002 artikli 7 lõike 1 esimest lauset tuleb tõlgendada nii, et mõistliku ootuse kohaselt ei pidanud Euroopa Liidus tegutsevad asjaomase sektori ringkonnad registreerimata disainilahendusest tavapärase majandustegevuse käigus teada saama, olgugi et see avalikustati kolmandatele isikutele ilma otsese või kaudse konfidentsiaalsusnõudeta, juhul kui see on avalikustatud ainult ühele selle sektori ettevõtjale, või kui see on välja pandud väljaspool liidu territooriumi asuva ettevõtja väljapanekusaalis; ühenduse disainilahenduste kohus peab sellele hinnangu andma tema menetluses oleva kohtuasja eriomaste asjaolude alusel.
3. Määruse nr 6/2002 artikli 19 lõike 2 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, kaitstud disainilahenduse omanikul lasub kohustus tõendada, et vaidlusalune kasutus seisneb selle disainilahenduse kopeerimises. Kui ühenduse disainilahenduste kohus aga tuvastab, et tõendamiskoormise lasumine kõnealusel omanikul võib tõendamise muuta võimatuks või ülemäära raskeks, siis peab see kohus tõhususe põhimõtte järgimiseks kasutama selle raskuse ületamisel kõiki talle siseriikliku õigusega võimaldatud menetluslikke abinõusid, sealhulgas vajaduse korral liikmesriigi õigust, mis näeb ette tõendamiskoormise ümberpaigutamise või kergendamise.
4. Hagile määruse nr 6/2002 artikli 19 lõike 2 ja artikli 89 lõike 1 punkti a alusel esitatud aegumise ja õiguste minetamise vastuväiteid reguleerib liikmesriigi õigus, mida tuleb kohaldada võrdvääruse ja tõhususe põhimõtteid järgides.
5. Määruse nr 6/2002 artikli 89 lõike 1 punkti d tuleb tõlgendada nii, et disainilahenduse õigust rikkuvate toodete hävitamise nõudele tuleb kohaldada selle liikmesriigi õigust, sealhulgas selle riigi rahvusvahelist eraõigust, kus tehti disainilahenduse õigust rikkuvaid või ohustavaid toiminguid. Nende toimingute täideviija tegevuse tõttu tekkinud kahju hüvitamise nõuete ja kahju kindlaksmääramiseks nende tegevuste kohta teabe saamise nõuetele tuleb nimetatud määruse artikli 88 lõike 2 alusel kohaldada vaidlust lahendava ühenduse disainilahenduste kohtu asukohariigi õigust, sealhulgas selle riigi rahvusvahelist eraõigust.

Allkirjad